

P. Szabó Ernő

KÉPEK A FESTŐK VÁROSÁBÓL

Kozma István-kiállítás a Haas Galériában

A néhány nappal ezelőtt megnyílt miskolci grafikai biennálé egyik kísérő rendezvényeként Kortárs Román Grafika címmel rendeztek bemutatót. A tárlat címe az eredeti maradt, az azonban, amit átfog, nehezen gyömszölhető be a címbe, hiszen a kiállított művek szerzőinek jó része magyar, címként tehát a romániai szó lenne a legmegfelelőbb. Ugyanakkor az alkotók jó része nem is Romániában, Erdélyben él már, hanem a világ legkülönbözőbb részein, nagy számban természetesen éppen Magyarországon. Mégis, van műveikben valami olyan közös vonás, amelynek alapján a nem szakemberek is könnyen eltalálják, hogy mely tájak, milyen tradíciók formálták a művészek szemléletet.

Még inkább így van ez, ha a nagy síkság és a hegyek találkozásánál fekvő város, Nagybánya festészete kerül szóba. Százhusz évvel ezelőtt Hollósy Simon vezetésével Münchenből érkeztek a Zazar partjára a fiatal művészek, hogy a magyar hagyományok és a legújabb kortárs törekvések ötvözésével kizökkentsék a kátyúból a magyar művészet szekerét. Hogy a kísérlet milyen jól sikerült, mi sem bizonyítja jobban, hogy két évvel ezelőtt a Magyar Nemzeti Galériában, három nemzedék képviselőinek műveivel bizonyítván a nagybányai festészet politikai változásokat, határtologatásokat átívelő folytonosságát.

De van-e nagybányai művészet manapság? Van-e negyedik generáció, amely tovább őrzi, egyben frissíti a hagyományokat? A kérdésre most paradox módon egy Mezőkövesden élő művész

képei felelnek, amelyek Budapesten, a Haas Galériában láthatók. Kozma István közel egy évtizeddel ezelőtt telepedett át Magyarországra, lévén azonban, hogy majd három évtizeden keresztül a festők városában dolgozott, műveinek motívumvilága, szellemisége ma is Nagybányaéhoz köti. 1937-ben, születése évében még "nagy élet" folyt a művésztelepen, de akkor is élt még a korábbi generáció néhány jelentős alakja, amikor a kolozsvári akadémia elvégzése után visszatért szülővárosába. A hagyományokhoz való kötődését jelzi, hogy Hollósy Simon elhanyagolt sírját éppen ő kutatta föl, s jelölte meg a nagy előd nyughelyét fémmunkájával.

Lévén, hogy a kolozsvári akadémián textil szakot végzett, bekapcsolódott a környék népi iparművészetének szervezésébe is, a textilművészet mellett fémdomborítással dolgozott. A festészettől azonban a legtevékenyebb művészetszervezés időszakában sem szakadt el, mint azt a tárlat hatvanas-hetvenes évekből származó darabjai mutatják. Alighanem az ő műveiből is kikerekedne egy teljes Nagybánya-album, a távoli, a várost és a fölötte magasodó hegyeket nagytotálból ábrázoló látképektől kezdve a premier plánokig, a műterem részleteikig, az ablakon keresztül kinézve látott, megmutatott kert fáiiig. Hollósy Simon műterme, a Malomárok, égi malom, a Pénzverő utca, a lutheránus templom, a Papok kertje, ahonnan egyszerre lehet látni a templomtornyokat, s az azokkal különös ritmust képező hegyes szénaboglyákat. Kozma István festményei olyan jól, feszesen megkomponált, ugyanakkor lírai hangvétellű útikalauzzá állnak össze, amelytől nehezen szakad el az, aki egyszer böngészni kezdte. Nincs is rá oka persze, hiszen az utóbbi évek termését is a korábbi motívumok jellemzik, ha a hang, a hangulat a távollét miatt egy kissé más is már, mint korábban – a Nagybánya-élmény ereje magában hordja a megújulás lehetőségét.

P. Szabó Ernő